

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

GRANSKNINGSPROMEMORIA
VERKSAMHETSÅRET 2020

**Länstrafiken i
Jämtlands län AB**

Revisionskontoret
Therese Norrbelius,
Certifierad kommunal revisor
Dnr: REV/23/2020

Innehållsförteckning

1	BAKGRUND.....	3
2	SYFTE, REVISIONSFRÅGA OCH AVGRÄNSNING	3
3	AVGRÄNSNING.....	3
4	REVISIONSKRITERIER.....	4
5	ANSVARIG STYRELSE.....	4
6	METOD	4
7	RESULTAT AV GRANSKNINGEN	4
7.1	STYRNING, UPPFÖLJNING OCH KONTROLL.....	4
7.1.1	Tolkning av fullmäktiges mål	4
7.1.2	Måluppfyllelse	6
7.1.3	Styrning och åiterrapportering.....	8
7.1.4	Intern kontroll	8
7.1.5	Vidtagna åtgärder utifrån föregående års granskning	9
7.2	BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER.....	10
8	KVALITETSSÄKRING	10
9	UNDERTECKNANDE.....	11

1 BAKGRUND

Regionfullmäktige har i enlighet med kommunallagen utsett en lekmannarevisor för Länstrafiken i Jämtlands län AB. Lekmannarevisorns uppdrag är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomiska synpunkt tillfredställande sätt, och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Lekmannarevisorn biträds av sakkunnigt stöd i den omfattning som behövs för att genomföra uppdraget enligt god revisions-sed. Utöver lekmannarevisorn har bolaget utsett en auktoriserad revisor. Den auktorise-rade revisorn granskar bolagets årsredovisning och bokföring, styrelsens och VD:s förvalt-ning.

Bedömningen om vilka granskningsinsatser som anses nödvändiga att genomföra för att ge ett tillräckligt underlag för lekmannarevisorn att med rimlig säkerhet kunna lämna ut-talanden i granskningsrapporten, utgår ifrån en risk och väsentlighetsanalys. Vid denna analys tas hänsyn till verksamhetsmässiga och ekonomiska aspekter. Vid analysen beaktas såväl information och erfarenheter från tidigare års granskningar som information om det aktuella verksamhetsåret.

Länstrafiken uppfyllde 2019 inte ägarens krav om en god ekonomisk hushållning och ökade inte sin självfinansieringsgrad i enlighet med ägardirektivet.

I november 2019 beslutade regionfullmäktige att bolaget ska överföras till förvaltning från och med den 1 juli 2020. Organisatoriskt bedrivs verksamheten inom den regionala ut-vecklingsnämnden där ett utskott för kollektivfrågor har inrättats bestående av fem leda-möter och fem ersättare.

2 SYFTE, REVISIONSFRÅGA OCH AVGRÄNSNING

Granskningens syfte är att ge lekmannarevisorn underlag för uttalanden i den enligt aktie-bolagslagen föreskrivna granskningsrapporten genom att svara på om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, samt om den in-terna kontrollen är tillräcklig.

Revisionsfrågor

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har bolaget antagit mål avseende ekonomi och verksamhet som utgår från full-mäktiges ägardirektiv och uppdrag?
- Har bolaget en tillfredsställande måluppfyllelse avseende ekonomi och verksamhet och vidtas åtgärder vid risk för avvikelser?
- Har bolaget antagit styrande dokument, exempelvis arbetsordning, VD-instruk-tioner och sker en tillfredsställande återrapportering till styrelsen?
- Har bolaget bedrivit ett systematiskt arbete med den interna kontrollen?
- Har åtgärder vidtagits utifrån synpunkter/rekommendationer i föregående års granskning?

3 AVGRÄNSNING

Granskningen har avgränsats till verksamhetsåret 2020. Eftersom verksamheten 1 juli 2020 övergick till regionala utvecklingsförvaltningen, har bolagets sista halvår endast granskats översiktligt.

4 REVISIONSKRITERIER

Vår bedömning har utgått från:

- Aktiebolagslag
- Årsredovisningslagen
- Kommunallag
- Regional Utvecklingsstrategi (RUS)
- Bolagsordning
- Ägardirektiv
- Uppdragsavtal
- Bolagsstämans beslut
- Regionalt trafikförsörjningsprogram

5 ANSVARIG STYRELSE

Granskningen avser styrelsen för Länstrafiken i Jämtlands län AB.

6 METOD

Granskningen genomförs i enlighet med *God revisionsred i kommunal verksamhet 2018* och i dialog med bolagets auktoriserade revisor. Uppgifter inhämtas genom dokumentanalys och intervjuer, främst med verkställande direktör. Substansgranskning utförs för att i erforderlig omfattning verifiera gjorda utsagor samt att system och rutiner fungerar på avsett sätt

Den grundläggande granskningen kan kompletteras med en fördjupad granskning i den omfattning och med den inriktning som behövs för att säkerställa att lekmannarevisorn har tillräckligt underlag för att kunna uttala sig i den årliga granskningsrapporten.

7 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

7.1 STYRNING, UPPFÖLJNING OCH KONTROLL

7.1.1 Tolkning av fullmäktiges mål

Revisionsfråga: Har bolaget antagit mål avseende ekonomi och verksamhet som utgår från fullmäktiges ägardirektiv och uppdrag?

Regler för styrning och uppföljning

När region eller kommun bedriver verksamhet i aktiebolagsform ska fullmäktige enligt 3 kap. 17 § kommunallagen fastställa det kommunala ändamålet med bolagets verksamhet. Fullmäktige ska även se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen. Dessa bestämmelser gäller helägda bolag. Av bolagsordningen, som är ett obligatoriskt styrdokument som ska fastställas på bolagsstämman, ska således sådana uppgifter framgå. Av aktiebolagslagen 3 kap. 3 § anges följande om verksamhetens syfte; ”Om bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att ge vinst till fördelning mellan aktieägarna, skall detta anges i bolagsordningen. I så fall skall det också anges hur bolagets vinst och behållna tillgångar vid bolagets likvidation skall användas.”

Med anledning av att bolagsordningen sällan är uttömmande när det gäller att avgöra hur ändamålet skall förverkligas i bolagets verksamhet bör enligt Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, *ägardirektiv* upprättas som utvecklar hur ändamålet med verksamheten skall uppnås.

Bolagsordning

Som ändamål med bolagets verksamhet anges att: Bolaget ska bedriva kollektivtrafik, administration av kollektivtrafik och andra tjänster avseende kollektivtrafik. Bolaget ska erbjuda invånare kollektivtrafik, innefattande arbetspendling och annat vardagsresande i Jämtlands län och angränsande regioner. Bolaget ska inte bedrivas med huvudsakligt vinstsyfte.

Det framgår inte av bolagsordningen hur bolagets vinst och behållna tillgångar vid bolagets likvidation skall användas.

Ägardirektiv och uppdragsavtal

Ägardirektivet för Länstrafiken i Jämtlands län AB regler mål och riktlinjer, rutiner för budget, redovisning, verksamhetsmål, jämställdhets-, jämlikhets- och miljöarbete.

Av ägardirektivet framgår att bolagets ekonomiska mål är att behålla aktiekapitalet intakt samt att bolaget ska drivas end en god ekonomisk hushållning och att ökad självfinansieringsgrad är ett mål. För övriga verksamhetsmål hänvisas till Regionalt trafikförsörjningsprogram 2016-2020. För reglering av verksamhet och uppdrag, uppföljning av mål och verksamhet finns ett särskilt uppdragsavtal.

Regionens regler för ägande

Av regionens regler för ägande i bolag m.m. framgår att bolag där så är möjligt ska följa regionens fastställda policys inom t.ex. personal-, miljö- och tillgänglighetsfrågor och direktiv vad gäller representation. Det framgår även att regionen ska verka för att bolagen ska följa Kollegiet för svensk bolagsstyrning "Svensk kod för bolagsstyrning".¹

Det har inte konkretiserats vilka av regionens policys bolaget ska följa eller vad det innebär för Länstrafiken att följa "Svensk kod för bolagsstyrning".

Verksamhet och mål 2020

I bolagets *ägardirektiv* och *uppdragsavtal* mellan ägare och bolag hänvisas verksamhetskrav och mål till Regionalt trafikförsörjningsprogram 2016-2020. Det regionala trafikförsörjningsprogrammet innehåller mål som ska svara mot riksdagens transportpolitiska mål, mål från den Regionala utvecklingsstrategin (RUS) och sju mätbara mål.

Regionalt trafikförsörjningsprogram

De mätbara målen i regionalt trafikförsörjningsprogram delas in i tre områden:

- En ekonomisk hållbar utveckling – trafikutbudet erbjuder goda förbindelser inom länet och över länsgräns och för arbetspendling inom arbetsmarknadsregionerna.
- En socialt hållbar utveckling – resmöjligheter som skapar valfrihet och är säkra, trygga och tillgängliga.
- En miljömässigt hållbar utveckling – trafiken skall ge en begränsad påverkan på miljön.

¹ Regler för Region Jämtland Härjedalen som ägare i bolag och medlem i föreningar och förbund, fastställda av fullmäktige 2019-11-26 Dnr: RS/451/2019

Konkretisering av målen framgår under avsnittet 7.1.2 där bolagets måluppfyllelse redovisas.

Bolaget har ingen egen verksamhetsplan för året men antog 2020-02-24 en budget som, enligt styrelsens protokoll, överlämnats till ägarna.

Inför verksamhetsövergången till regionala utvecklingsförvaltningen den 2020-07-01 fattade regionfullmäktige 2020-06-17 beslut om att upphäva ägardirektivet samt att revidera bolagsordningen. Ändringen i bolagsordningen innebar att antalet styrelseledamöter ändrades från fem-sju ledamöter och två-fyra suppleanter till två ordinarie ledamöter och en suppleant. I övrigt var bolagets ändamål detsamma.

I februari 2021 reviderades bolagsordningen igen². Förändringen avsåg då punkt 5 aktiekapitalet vars intervall minskade från 8-32 mkr till 25-100 tkr. I och med det omfördelas 7 975 000 kr från bundet eget kapital till fritt eget kapital vilket ska tillföras regionala utvecklingsnämndens resultat för 2021. Av protokollet framgår att detta endast kan genomföras efter erhållet beslut från Bolagsverket. Om Bolagsverket fattat beslut är i dagsläget oklart.

Bolagets ändamål är enligt reviderad bolagsordning fortfarande detsamma som tidigare, att bedriva kollektivtrafik, administration av kollektivtrafik och andra tjänster avseende kollektivtrafik.

Bedömning

- Vi bedömer att bolaget antagit mål utifrån fullmäktiges ägardirektiv och uppdrag.

7.1.2 Måluppfyllelse

Revisionsfråga: Har bolaget en tillfredsställande måluppfyllelse avseende ekonomi och verksamhet och vidtas åtgärder vid risk för avvikelser?

Av uppdragsavtal framgår att bolaget i förvaltningsberättelsen, utöver krav i aktiebolagslagen, ska redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av myndigheten för regional kollektivtrafiks syften. Uppdragsavtalet är ett avtal mellan regionen och bolaget. Det har inte fattats något beslut om att avtalet ska upphävas. Ett överlåtelseavtal har godkänts av regionfullmäktige, av bilagorna till avtalet framgår vilka avtal regionen tar över. Uppdragsavtalet är inte omnämnt.

Ekonomiska mål

Enligt ägardirektivet är bolagets ekonomiska mål att behålla aktiekapitalet intakt och att bolaget ska drivas med god ekonomisk hushållning och ökad självfinansieringsgrad.

Bolagets ägardirektiv upphävdes av regionfullmäktige 2020-06-17. Därför har inte ekonomiska mål återredovisats i årsredovisningen.

Verksamhetsmål

Länstrafikens verksamhet har i hög grad påverkats av coronapandemin då resandet och intäkterna minskat kraftigt.

² Regionfullmäktiges protokoll 2021-02-17 §25

Tabell 1: Redovisning av måluppfyllelse utifrån Regionalt trafikförsörjningsprogram

Mål i Regionalt Trafikförsörjnings Program (RTP)		Kommentar
En ekonomisk hållbar utveckling		
Resetidskvoten tåg-bil ska högst uppgå till 0,8		Mål ej uppfyllt. Utfall 0,84-0,95 på utvalda sträckor. Kan ej påverkas av bolaget då målet avser tågtrafik.
Antal resor med Länstrafikens och tätortstrafikens färdbevis ska öka med 1% resp 2% per år Mål 2020: LTR 2 658 900, Tätort 4 049 200		Länstrafiken 2020: 1 785 000 Tätortstrafiken 2020: 2 720 000 Mål ej uppfyllt.
En socialt hållbar utveckling		
Resalternativ efter kundbehov. Andelen nöjda ska öka. Mål 2020: LTR 36,5%, Tätort 58,5% Utfall 2019: LTR 29%, Tätort 46%		Länstrafiken 2020: 27% Tätortstrafiken 2020: 49% Mål ej uppfyllt, men för tätortstrafiken har andelen ökat. Resultatet baseras på ett lågt antal respondenter.
Tillgänglighet för rörelsehindrade i den allmänna kollektivtrafiken. Antal fordon med låggolv eller hiss ska öka.		Värdet för 2020 ej tillgängligt förrän mars 2021.
Nöjdheten med färdtjänstresa ska uppgå till minst 90%.		Utfall 2020: 96% Målet nås.
En miljömässigt hållbar utveckling		
Kollektivtrafikens marknadsandel ska öka. Mål 2020: LTR 13,5% Tätort 30,5% Utfall 2019: LTR 10% Tätort 19%		Länstrafiken 2020: 7% Tätortstrafiken 2020: 10%.
Nettoutsläpp CO2 ska minska. Mål 2020: 0,25 per kg/km		Värdet för 2020 finns ej att tillgå förrän i mars 2021.

Av de sju målen är ett uppfyllt. Målet för resetidskvot nås ej och är inte heller påverkbart av bolaget då det avser tågtrafik som bedrivs av ett annat bolag på beställning av regionen. Avseende mål för tillgänglighet och nettoutsläpp fanns vid tidpunkten inget redovisat värde.

Mätningen av antal resor har tidigare uppgetts vara svårt att kvalitetssäkra på grund av problem med uppkopplingen till biljettmaskinerna. Ett samarbete pågår med norrlandslännen för att utveckla ett gemensamt biljett- och betalsystem.

Avseende mål där kundundersökningar ligger till grund för utfallet poängteras i årsredovisningen att resultatet baseras på ett lågt antal respondenter.

Bedömning

- Vi bedömer att redovisad måluppfyllelse inte är i enlighet med målen i trafikförsörjningsprogrammet. Resandet har i hög grad påverkats negativt av coronapandemin. Ekonomiska mål saknas vid årets slut i och med att ägaren har upphävt ägardirektivet för andra halvåret.

7.1.3 Styrning och återrapportering

Revisionsfråga: Har bolaget antagit styrande dokument, exempelvis arbetsordning, VD-instruktioner och sker en tillfredsställande återrapportering till styrelsen?

Styrelsen har fastställt arbetsordning, firmateckning, attestnivåplan, internkontrollplan och antagit regler för arvode och representation samt beslutat om firmatecknare.³

Styrelsen har följt upp ekonomi och verksamhet i årsredovisning för 2019 och årsrapport för särskild kollektivtrafik, delårsrapport per april samt Verksamhetsrapporter per februari och maj. Delårsrapport per augusti har inte upprättats.

Enligt Årsredovisningslagen (1995:1554) 9 kap. 1 § ska minst en delårsrapport som omfattar minst två tredjedelar av räkenskapsåret. Bestämmelsen gäller dock inte om bolaget är i likvidation enligt ABL (2005:551) 25 kap. 37 §.

I och med coronapandemin beslutade styrelsen att ge VD i uppdrag att ta fram en handlingsplan som avrapporterats vid extra styrelsemöten varje vecka.

I samband med att bolagets verksamhet övergick till regionala utvecklingsförvaltningen beslutade regionfullmäktige i juni om en ny bolagsordning för bolaget. I samma beslut upphävdes bolagets ägardirektiv.

Bedömning

- Vi bedömer att bolaget antagit styrande dokument och att det skett en tillfredsställande rapportering till styrelsen.

7.1.4 Intern kontroll

Revisionsfråga: Har bolaget bedrivit ett systematiskt arbete med den interna kontrollen?

Bolaget har i sin internkontrollplan beskrivit ansvaret för återkommande uppgifter och de avstämningar som sker löpande under året.

Bolagets riskanalys antogs av styrelsen i mars. Enligt riskanalysen ska riskernas sannolikhet och konsekvens graderats på en skala mellan 1-3. Utifrån värdet av sannolikhet x konsekvens ska risker som vars samlade värde uppgår till 4-6 hållas under uppsikt och mellan 7-9 vidta åtgärd. Av riskanalysen framgår att två risker värderats till 9; betydande korttids sjukfrånvaro och pandemi/epidemi. Åtgärder enligt planen är att ta fram en handlingsplan med åtgärder för att minska risken för korttidssjukskrivning samt avseende pandemirisken delta i Länsstyrelsens och regionens arbete och krishanteringsplan. Det framgår inte vem som ansvarar för att åtgärd vidtas.

Enligt tidigare tf VD har handlingsplan för korttidssjukskrivning inte tagits fram. Bolaget har dock deltagit i regionens särskilda ledningsgruppsmöten som hållits med anledning av coronapandemin.

Som tidigare nämnts har styrelsen löpande följt upp ekonomi och verksamhet genom rapportering av årsrapport, delårsrapport och verksamhetsrapporter. Den beslutade även att vid veckovisa möten följa läget utifrån coronapandemin och dess påverkan på bolagets verksamhet.

I och med coronapandemin beslutade styrelsen att ge VD i uppdrag att ta fram en handlingsplan som avrapporterats vid extra styrelsemöten varje vecka.

³ Protokoll 2020-06-22

Styrelsen har varit beslutsför vid de första halvårets 17 möten och protokollen är justerade och underskrivna av ordförande, sekreterare och justerare.

Bedömning

- Vi bedömer att bolaget i huvudsak har bedrivit ett systematiskt arbete med den interna kontrollen.

7.1.5 Vidtagna åtgärder utifrån föregående års granskning

Revisionsfråga: Har bolaget vidtagit åtgärder utifrån föregående års grundläggande granskning?

Vid föregående års grundläggande granskning lämnades ett antal rekommendationer. I tabellen nedan redovisas i vilken grad bolaget vidtagit åtgärder.

Utveckla metoder för att samla in och kvalitetssäkra den statistik som efterfrågas i trafikförsörjningsprogrammet.

Ett samarbete pågår med norrlandslänen för att utveckla ett gemensamt biljett- och betalsystem.

Utveckla arbetet med riskanalyser.

Arbetet med riskanalyser har genomfört på samma sätt som tidigare år.

Bedömning

- Vi bedömer att åtgärder delvis har vidtagits.

7.2 BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

Vår sammanfattande bedömning är att bolagets verksamhet i huvudsak har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bolaget redovisar dock ett underskott och uppfyller inte ägardirektivets krav om en god ekonomisk hushållning och ökad självfinansieringsgrad. Ägardirektivet har dock upphävts under året i och med verksamhetens övergång till förvaltningen. Därför har inte de ekonomiska målen för andra halvåret redovisats i årsredovisningen.

Redovisad måluppfyllelse är låg vilket härleds till att resandet minskat kraftigt på grund av restriktioner med anledning av coronapandemin. Vi bedömer att styrelsen haft en god intern kontroll av bolaget genom löpande rapportering om ekonomisk ställning, väsentliga händelser och inventering och bedömning av risker i verksamheten. Arbetet med riskanalyser har dock kunnat utvecklas.

Bedömningen grundar sig på följande bedömningar:

Revisionsfråga	Svar	Kommentar
Har bolaget antagit mål avseende ekonomi och verksamhet som utgår från fullmäktiges ägardirektiv och uppdrag?	Ja	Bolaget har antagit mål utifrån fullmäktiges ägardirektiv och uppdrag.
Har bolaget en tillfredsställande måluppfyllelse avseende ekonomi och verksamhet och vidtas åtgärder vid risk för avvikelser?	Nej	Redovisad måluppfyllelse inte är i enlighet med målen i trafikförsörjningsprogrammet. Resandet har i hög grad påverkats negativt av coronapandemin. Ekonomiska mål saknas i och med att ägaren har upphävt ägardirektivet.
Har bolaget antagit styrande dokument, exempelvis arbetsordning, VD-instruktioner och sker en tillfredsställande åiterrapportering till styrelsen?	Ja	Bolaget har antagit styrande dokument och det har skett en tillfredsställande rapportering till styrelsen.
Har bolaget bedrivit ett systematiskt arbete med den interna kontrollen?	Delvis	Bolaget har i huvudsak bedrivit ett systematiskt arbete med den interna kontrollen.
Har åtgärder vidtagits utifrån synpunkter/rekommendationer i föregående års granskning?	Delvis	Åtgärder har delvis vidtagits.

8 KVALITETSSÄKRING

Bolagets före detta tillförordnade VD har faktagranskat uppgifter som finns med i rapporten.

Ansvarig för kvalitetssäkring har det övergripande ansvaret för att kontrollera om granskningen har en tillräcklig yrkesmässig och metodisk kvalitet samt att det finns en överensstämmelse mellan revisionsfrågorna/kontrollmålen, metoder, fakta, slutsatser/bedömningar och framförda förslag.

9 UNDERTECKNANDE

Granskningen har genomförts av Therese Norrbelius, sakkunnigt biträde och certifierad kommunal revisor vid Region Jämtland Härjedalens revisionskontor.

Östersund den 2021-06-02

Therese Norrbelius

Therese Norrbelius
Certifierad kommunal revisor
Sakkunnigt biträde

Leif Gabriëlsson

Leif Gabriëlsson (Jun 2, 2021 11:02 GMT+2)

Leif Gabriëlsson
Revisionsdirektör
Kvalitetssäkring

Granskningspromemoria Länstrafiken 2020

Final Audit Report

2021-06-02

Created:	2021-06-02
By:	UD UD (therese.norrbelius@regionjh.se)
Status:	Signed
Transaction ID:	CBJCHBCAABAAQt1T5vAI9BhFf5bmLC4V_sOEkgNI8I6d

"Granskningspromemoria Länstrafiken 2020" History

- Document created by UD UD (therese.norrbelius@regionjh.se)
2021-06-02 - 8:07:03 AM GMT- IP address: 193.235.118.25
- Document emailed to Leif Gabrielsson (leif.gabrielsson@regionjh.se) for signature
2021-06-02 - 8:07:54 AM GMT
- Email viewed by Leif Gabrielsson (leif.gabrielsson@regionjh.se)
2021-06-02 - 9:01:38 AM GMT- IP address: 104.47.5.254
- Document e-signed by Leif Gabrielsson (leif.gabrielsson@regionjh.se)
Signature Date: 2021-06-02 - 9:02:40 AM GMT - Time Source: server- IP address: 193.235.118.25
- Document emailed to UD UD (therese.norrbelius@regionjh.se) for signature
2021-06-02 - 9:02:42 AM GMT
- Email viewed by UD UD (therese.norrbelius@regionjh.se)
2021-06-02 - 9:18:36 AM GMT- IP address: 104.47.5.254
- Document e-signed by UD UD (therese.norrbelius@regionjh.se)
Signature Date: 2021-06-02 - 9:18:50 AM GMT - Time Source: server- IP address: 193.235.118.25
- Agreement completed.
2021-06-02 - 9:18:50 AM GMT